אין נימולין אלא ביום שלא בזמנו נימולין ביום ובלילה מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר משוך דאורייתא ומר סבר משוך דרבנן ותסברא קטן שעבר זמנו מי איכא למ"ד דרבנן אלא דכולי עלמא משוך דרבנן וקטן שעבר זמנו דאורייתא והכא בהא קמיפלגי מר סבר דרשינן [1]וביום ומר סבר לא דרשינן וביום כי הא דיתיב רבי יוחנן וקדריש נותר בזמנו אינו נשרף אלא ביום שלא בזמנו נשרף בין ביום בין בלילה [א]ואותיביה רבי אלעזר לרבי יוחנן אין לי אלא נימול לשמיני שאין נימול אלא ביום מנין לרבות לתשעה לעשרה לאחד עשר לשנים עשר (מנין) תלמוד לומר וביום ואפילו למאן דלא [ב]דריש וא"ו וא"ו וה"י דריש אישתיק בתר דנפק א"ל רבי יוחנן לר"ל ראיתי לבן פדת שיושב ודורש כמשה מפי הגבורה א"ל ר"ל דידיה היא מתניתא היא היכא תנא ליה בתורת כהנים נפק תנייה בתלתא יומי וסברה בתלתא ירחי אמר רבי אלעזר [ג]ערל [ד]שהזה הזאתו כשרה מידי דהוה אטבול יום שאע"פ [ה]שאסור בתרומה [ו]כשר בפרה מה לטבול יום שכן [ז]מותר במעשר אטו אנן לאכילה קאמרינן אנן לנגיעה קאמרינן ומה טבול יום שאסור בנגיעה דתרומה מותר בפרה ערל שמותר בנגיעה אינו דין שמותר בפרה תניא נמי הכי ערל שהזה הזאתו כשרה ומעשה היה והכשירו חכמים הזאתו מיתיבי [ח]טומטום שקידש קידושו פסול מפני שהוא ספק ערל וערל פסול לקדש ואנדרוגינוס שקידש קידושו כשר רבי יהודה אומר אף אנדרוגינוס שקידש קידושיו פסולים מפני שספק אשה ואשה פסולה מלקדש קתני מיהא ערל וספק ערל פסול מלקדש אמר רב יוסף האי תנא תנא דבי רבי עקיבא הוא [ט]דמרבי ליה לערל כטמא דתניא [י]ר"ע אומר [2]איש איש לרבות הערל אמר רבא הוה יתיבנא קמיה דרב יוסף וקשיא לי לא לישתמיט תנא וליתני הערל והטמא ולימא ר' עקיבא היא ולא והא קתני [כ]הערל והטמא פטורים מן הראייה התם משום דמאיס ואזדו לטעמייהו דתניא [ל]הכל [מ]כשרים לקדש חוץ מחרש שוטה וקטן רבי יהודה מכשיר בקטן ופוסל באשה ובאנדרוגינוס מאי טעמא דרבנן דכתיב [3]ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת הנך דפסלי באסיפה פסולין בקידוש הנך דכשרין באסיפה כשרים בקידוש ורבי יהודה אמר לך א"כ נימא (א) קרא ולקח מאי ולקחו דאפי' הנך דפסולין התם כשרים הכא אי הכי אשה נמי [נ]ונתן ולא ונתנה ורבנן אי כתיב ולקח ונתן הוה אמינא שקיל חד ויהיב חד [ס]כתב רחמנא ולקחו ואי כתב רחמנא ולקחו ונתנו ה"א דשקלי תרי ויהבי תרי כתב רחמנא ולקחו ונתן דאפי' שקלי תרי ויהיב חד

והזה

מר סבר דרשינן וביום. וי"ו יתירא דמצי למכתב ביום השמיני ימול וכתיב (ויקרא יב) וביום לאתויי מילה שלא בזמנה. ואע"ג דמשוך מהכא לא מיתרבי דהא מדרבנן הוא ובתר הכי תקון כיון דקטן שעברה זמנו מתרבי ואע"ג דשלא בזמנו הוא האי נמי תקנוה רבנן כעין דאורייתא: **ומר סבר לא דרשינן וביום.** ולא גמרינן מיניה קטן שעברה זמנו ונימול אפי' בלילה וכ"ש משוך דמדרבנן הוא: **כי הא דתניא.** בתיובתא דאותביה ר' אלעזר לרבי יוחנן דקטן שעברה זמנו מוביום השמיני איתרבי דאינו נימול אלא ביום: **נותר בזמנו.** ביום שנעשה נותר אין נשרף אלא ביום דכתיב (ויקרא ז) ביום השלישי: **שלא בזמנו.** ששהה שריפתו: **לתשעה לעשרה לי"א לי"ב.** כדקתני בפ' ר' אליעזר במסכת שבת (דף קלז.) נולד בין השמשות נימול לתשעה בין השמשות של ע"ש נימול לעשרה חל יו"ט לאחר השבת נימול לי"א שני יו"ט של ר"ה נימול לי"ב: **ואפילו למאן דלא דריש וי"ו.** כגון ר' אלעזר ברבי שמעון דאמר לעיל שלא בזמנו נימול אפילו בלילה: **וי"ו וה"א.** כגון והנותר איכא וי"ו וה"א יתירא: **ראיתי לבן פדת.** ראיתי את בן פדת שיושב ודורש את מקראות הללו כמשה מפי הגבורה בלשון תמיה. רבי אלעזר בן פדת לאו תנא היה ואמורא היה תלמידו של רבי יוחנן והוא רבי אלעזר סתם דמיירי בכל הש"ס בגמ' ורבי אלעזר סתמא דמשנה וברייתא הוא רבי אלעזר בן שמוע: **תנייה.** לתורת כהנים: **טבול יום אסור בתרומה.** לקמן בהאי פירקא (דף עד:) קראי דרשינן: **ומותר בהזאה.** להזות על טמא מת כדאמר לקמן בשמעתין(ח) לימד על טבול יום שכשר בפרה: **אנן באכילה קאמרינן.** בתמיה וכי אנן לאכילה דפרה אדומה קמרבינן ליה דתיפרוך תאמר בערל שאסור באכילת מעשר לפיכך אסור בפרה: **לנגיעה.** בעלמא קשרינן ליה ובנגיעה ליכא לאקשויי תאמר בערל שאסור בנגיעת מעשר דהא אפילו בנגיעת קדשים מותר והכי דרשינן ומה טבול יום שאסור בנגיעה דתרומה כדגמרי' לקמן (דף עה.) במים יובא וטמא עד הערב(ט) והכא נגיעה היא דבכלי משמעי קרא וקאמר דבעי הערב שמש: **מותר בהזאה.** דפרה: **ערל שמותר כו':** **שקידש.** שעירב אפר במים: **אנדרוגינוס.** מהול שקידש קידושו כשר שאפי' אשה כשרה לקדש לרבנן ולקמן ילפינן טעמייהו: **רבי עקיבא.** בריש פירקין (דף ע.): **איש איש מזרע אהרן וגו'.** מדרבי לערל גבי טמאים שמע מינה דכי הדדי נינהו ואפילו לנגיעה דתרומה אסור: **לא לישתמיט.** אם איתא דר' עקיבא לכל מילי ערל כטמא משוי ליה לא לישתמיט תנא בעלמא דליתני לענין מגע טומאות הערל והטמא כי הדדי ונימא ר"ע היא מדלא אשכחן הכי (ב) הכא משום חומרא דפרה היא אבל לענין מגע תרומה ערל מותר: **דמאים.** לראות בעזרה: **ואזדו לטעמייהו.** ר' יהודה ורבנן דאיפליגו לעיל באנדרוגינוס: **הכל כשרים.** כל הטהורים כשרין לקדש מי חטאת אפי' אשה אבל ערל וטמא לא רבי: **ולקחו לטמא.** בתר אסיפת אפרה כתיב הך עבודה דקידוש ואין עבודה מפסקת בינתים: **הנך דפסולים באסיפה פסולים לקידוש.** והתם (יומא דף מג.) דרשינן ואסף איש ולא קטן טהור להכשיר את האשה. וליכא למדרש איפכא איש ולא אשה טהור ואפי' קטן דאמר בפרק טרף בקלפי (שם דף מב:) כל הפרשה כולה משמע מולא מיד משמע (ג) וע"כ סוגיא דשמעתתא הכי איתא התם: **אם כן.** דההוא אסיפה נקט לגבי מקדש לכתוב ולקח לטמא כי היכי דכתב באסיפה ואסף לשון יחיד: **אפילו הנך דפסולין התם.** כגון קטן: **דשקל חד.** אפרה ויהיב חד מים:

הטהור

אין נימול אלא ביום. הקשה הר"ר אפרים דאמאי איצטריך פ"ק דקידושין (דף כט. ושם) אותו ולא אותה דאשה לא מחייבא למול את בנה תיפוק לי דהוי מצות עשה שהזמן גרמא ביום ולא בלילה דמהאי טעמא פטרינן אשה מציצית וי"ל דלר' אלעזר ברבי שמעון איצטריך והא דנימול לשמונה לא חשיב זמן גרמא כיון דמשמונה ואילך כל שעתא זמנו הוא(כ):

מר סבר דרשינן וביום. אע"ג דמדכתיב ח' ימים דרשינן (שבת דף קלב.) ולא לילות וביום דרשינן (שם) אפילו בשבת מ"מ שפיר דריש מוי"ו דוביום לרבויי כל הני דאין נימולים אלא ביום:

שלא בזמנו נשרף בין ביום בין בלילה. וא"ת הא (ד) דרשי' ליתן בקר שני על שריפתו וכיון דשלא בזמנו הוא למה צריך להמתין עד הבקר ישרפנו במוצאי יו"ט דכבר נעשה נותר מקודם ויש לומר דכיון דלא אפשר לשורפו ביו"ט קבע זמנו בבקר שני: **שהזה** כו'. איצטריך לאשמועינן דהזאה כשרה אע"ג דאסור בתרומה וקדשים כי טמא: **שמותר** בנגיעה דתרומה אינו דין שמותר בפרה. וא"ת מחוסר כפרה יוכיח שמותר בתרומה ואסור בפרה וי"ל דמה למחוסר כפרה שכן אסור בנגיעת קדשים וליכא למיעבד ק"ו מתרוייהו מה טבול יום שאסור בנגיעת תרומה וקדשים מותר בפרה ערל שמותר בנגיעת תרומה וקדשים כו' דתו ליכא מחוסר כפרה יוכיח: **התם** משום דמאיס. ואפי' רבנן מודו התם דפטור ואם תאמר בפ"ק דחגיגה (דף ד. ושם) למה לן זכורך למעוטי טומטום ואנדרוגינוס כשבילו מבחוץ תיפוק לי דערל הוא דפטור וי"ל דטומטום כיון דלא אפשר למול לא מאיס ולא מיפטר מטעם ערל א"נ ה"פ התם משום דמאיס ותשיב התם לר' עקיבא ערל כי טמא אבל לרבנן לא ולרבנן איצטריך זכורך למעוטי טומטום: **חוץ** מחש"ו. פי' הקונט' דדרשינן ואסף איש ולא קטן ואי אפשר לומר כן דבפרק טרף בקלפי (יומא דף מג. ושם) דריש בהדיא איש להכשיר זר טהור להכשיר האשה והניח מי שיש בו דעת להניח פרט לחש"ו: **הנך** דפסולים התם כשרים הכא. ומכשיר טפי בקטן משום דאתי לכלל איש: **דשקיל** חד ויהיב חד. פי' אותו שנותן האפר בתוך מי חטאת הוא עצמו יערב המים והאפר יחד: **ונתן** ולא ונתנה. קרא יתירא קדריש ולא דריש מדכתב ונתן ולא ונתנה שהרי כל התורה בלשון זכר נאמרה:

לימד

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פי"ט מהלכות פסולי המוקדשין הלכה ד ה:
כח ב מיי' פ"י מהלכות פרה אדומה הלכ' ו:
כט ג מיי' פי"ז מהלכות תרומות הלכה ג טוש"ד סימן שלא:
ל ד מיי' פ"א מהלכות פרה אדומה הלכה יג:
לא ה מיי' פ"ג מהלכות מעשר שני הלכה ד:
לב ו מיי' פ"ו מהלכות פרה אדומה הלכה ג סמג עשין רלג:
לג ז מיי' פ"י שם הלכה א סמג עשין רלג:

◆

מוסף רש"י

ערל. שמתו אחיו מחמת מילה. **שהזה.** ממי חטאת על הטמא (ערכין ג.). **איש איש.** מזרע אהרן והוא צרוע או זב. **לרבות את הערל.** שהיא כטמא שלא יאכל תרומה אם כהן הוא (חגיגה ד:) דבהאי קרא תרומה כתיב, דכתיב ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים, ויליף תרומה דשני ליה בהערב שמש (לעיל ע.). **הערל והטמא פטורים מן הראייה.** אין מינין לבוא עולת ראייתן על ידי שליח (חגיגה ד:). **הכל כשרים לקדש.** מי חטאת לתת אפר על המים (שבת קלג.) לתת מים על האפר בכלי חרס (יומא מג.) לערב מים חיים באפר חטאת (ערכין ג.).

מכאן שייך לעמוד הבא.

והזה הטהור. הא טהור יתירא הוא דהא בטהור קאי, מכלל שהוא טמא. שואלו מכלל טומאה (יומא מג.). **לו:** טהור כל דהוא משמע דהא קרא יתירא הוא, דכתיב לעיל מניה ולקח אזוב וטבל במים איש טהור, והוה ליה למכתב והזה על הטמא, לימד על טבול יום שכשר בפרה. דלאשכחן טבול יום דאיקרי טהור למעשר, דכתיב ורחץ במים וטהר (זבחים יז:). **התרומה והבכורים.** בכורים קריין תרומה, דאמר מר (מכות יז.) ותרומת ידך אלו הבכורים, לכך הן כתרומה (חגיגה יח: וכעי"ז ב"מ נב:). **חייבין עליהן מיתה.** זר או כהן טמא האוכלן במזיד (ב"מ שם). זר האוכלן מיתה, דכתיב ומתו בו כי יחללוהו וסמיך ליה וכל זר לא יאכל קודש, וכל הענין מדבר בתרומה (חגיגה שם). **וחומש.** האוכלן שוגג דכתיב (ויקרא כב) ואיש כי יאכל קדש בשגגה ויסף חמישיתו עליו (שם). **ואסורים לזרים.** בלאו (שם) בלא יאכל, ואיצטריך למתנייה משום דבעי למיתנייה מה שאין כן במעשר, דאפילו איסור ליכא (ב"מ נג.). **והן** נכסי כהן. לקדש בהן את האשה ולקנות בדמיהן עבדים וקרקעות ובהמה טמאה (חגיגה שם) משא"כ במעשר, דתם משנה כבר אסור לאמר מכבר ממון גבוה הוא ואין מקדש בו לא קידש (ב"מ שם). **ועולין באחד ומאה.** אבל בפחות אין עולין אלא כל החולין אסור לזרים (חגיגה שם). לריכין להמד

מסורת הש"ס

א) [לעיל סח: וש"נ], ב) ערכין ג., ג) [תוספתא דפרה פ"ז], ד) חגיגה ד:, ה) [לעיל ע. לקמן עד.], ו) [חגיגה ד:], ז) שבת קלג. יומא מג. ערכין ג. פרה פ"ה מ"ד, ח) [דף עג.], ט) [ויקרא יא], י) דפרשתא רש"ל פ"ח, כ) [ועי' תוס' מגילה כ. ד"ה דכתיב], ל) [שבת כד:].

◆

תורה אור השלם

1. וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ: ויקרא יב ג
2. אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אַהֲרֹן וְהוּא צָרוּעַ אוֹ זָב בַּקֳּדָשִׁים לֹא יֹאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהָר וְהַנֹּגֵעַ בְּכָל טְמֵא נֶפֶשׁ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע: ויקרא כב ד
3. וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֲפַר שְׂרֵפַת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל כֶּלִי: במדבר יט יז

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' א"כ נימא בהאי קרא ולקח: **(ב)** רש"י ד"ה לא לישתמיט וכו' מדלא אשכחן הכי שמע מינה הכא משום: **(ג)** ד"ה הנך דפסולים וכו' מיד משמע וכולה סוגיא דפרשתא הכי איתא התם. נ"ב יע"ש בפרש"י דף מ"ג על איש טהור דכתיב גבי הזאה לצריך למדרש מעין היפוך הדרשה דכתיב הקודם כדי שיהיה משמע מולא מיד משמע דאל"כ ליפתוק מיניה ע"ש וה"ה הכא: **(ד)** תוס' ד"ה שלא וכו' הא דדרשי':

◆

מוסף רש"י (המשך)

ומאה לבטל ואין בטלין ברוב, משא"כ במעשר דבטיל ברוב ולא בעי אחד ומאה (ב"מ שם). **וטעונין רחיצת ידים.** לפי שסתמי עושה שלישי וידים גזרו עליהם טומאת שני לפיכך פוסלות את התרומה אם לא נטלן (חגיגה שם) ושני עושה שלישי בתרומה, מה שאין כן במעשר שאין טעון רחיצת ידים לפירות, דאמר מר הנוטל ידיו לפירות הרי זה מגסי הרוח (ב"מ שם). **והערב שמש.** אם נטמא טומאה דאורייתא וטבל, אינו אוכל בתרומה עד שיעריב שמשו (חגיגה שם). **מה שאין כן במעשר.** אין מיתה ואין חומש ואין איסור לזרים שהרי כל עצמו נאכל לזרים, וחומש שמוסיף בפדיונו לא איירי הכי כחומש כי האי גוונא, דאין בתרומה פדיון, ונכסי הדיוט נמי לא הוי לקנות בו עבדים וקרקעות, דלא ניתן אלא לאכילה ושתיה וסיכה, ואין טעון רחיצת ידים, שאין הסתם פסול בו לעשות שלישי, ואין טעון הערב שמש, דקי"ל טבל ועלה אוכל במעשר (שם).

עד כאן שייך לעמוד הבא